

МОЋ НАРАВИ.

од П. Стрѣиѣа.

Умиљено тебе цјеним
О нарави, злато вјечно!
Врх земалях ољубљеним
Надгледаваш оком срећно.

Изповјеј ми, тебе молим,
Милне твоје круне сјајност,
Коју вјеком брижно мотрим
Вјековиту ону сталност!

Лав куд креће, — гдје се бави,
Увјек њега с једне ђуди
Прати угледъ све нарави,
Ка му присије без све нади.

Ластавице ко у тамној
Доби праве своја гвезда:
Зар то није у наравној
Њиной моћи стална звјезда?

Славуј милој у шумици
Ори пјесни већ од рана:
Та му бјеше породици
Нарав, и свим његовим дана.

Гледај рибе по рјекама
Како једна њим је намјер,
Свака плови по водама,
Стара младој даје примјер.

Ах, мила си и честита,
О нарави круно златна!
Твоја сласт је вјековита,
Није нако сјенка ипкна.

Зар је изрод могућ најти
У човечјем милом кругу?
Ткогод може зар задати
О Славю! теби тугу?

О том нећу ја говорит'.
Бог нек круни добра твоя!
Слогу само треба водит'.
То је њежна жудба моја!

ПРОТИВОМЊНИЕ

на мѣније о Србско-народнимъ школама у Хорватској, обнародовано у Календару Новосадскомъ л. 1841. Господиномъ С. одъ Ш. *)

Прекрасно е то, и за србскій родъ весма полезно, и небудително мѣније, о заведенію Србско-ниродны школа, о дѣтинскомъ обучаванію, а сувыше о описаноме начину, по коме бы требало уредити, и обдржавати речене школе! Заиста многокорыстно опоминанѣ, за кое Гд. С. одъ Ш., као найскрепнѣиємъ родолюбцу, похвала и достойно почитаніе отдаесе!

Али само на она доказываня треба одговорити, у којима се Гд. С. одъ Ш. явно изражава, да у Хорватској (непоминѣмъ Славоніе) на срамоту цѣлогъ рода Србскогъ школа нема, кадъ каже:

I. Ако е една школа на 30 парохіа, и то жалостна.

II. Да дѣчица Србска неимаюћи свои школа тераюсе силомъ у школе римокатоличке, и тамо се уче латинскимъ словима читати, и писати.

III. Да е свему томе причина, што Срблы у Хорватској нису досадъ имали валяны управителя, ни коловоѣа!

*) На ово бы јошъ прво одговорено было, да ми е Новосадскій Календаръ раніе у руке досѣо.

Незнамъ, едали у име те оскудост школске Гд. С. одъ Ш. приборява ко Хорватской и нашу Епархію Карлштадску? А наравно да приборява, кадъ каже да нема тко нашемъ пароху, ни Господи помилуй одговорити. Е, када е тако, то се дакле истый Гд. С. одъ Ш. учтиво моли, нека има доброту опростити за такова доказиваня. Нѣга е можда нетко о овой ствари неправо извѣстію, кадъ овако противъ явне истине говори. Та я се тѣшимъ, да бы свакій милый братъ Србљинъ — кои е поле о томъ пропытивао — воистину овай повольный одговоръ добыю: да у Епархіи Карлштадской има выше Србско-народны школа, ного што се мысли, и говори подъ числомъ I., да нема ванъ една школа на 30. парохія, и то жалостна!

Овымъ поводомъ желимъ я као Хорватскій Србљинъ, и Богоспасаеме Епархіе Карлштадске Свештеникъ, станѣ Србско-народны школа исте Епархіе предрагомъ мени роду Србскомъ на знанѣ дати, да бы како тымъ могао снимити, невинно нанесеный нама Хорватскимъ Србљима укоръ и срамоту.

Будући очевидный свѣдокъ, и Діакономъ учитель л. 1831. у новозаведеной Србско-народной Слабинской школы, у Протопресвитерату Костайничкоме, свакоме исповѣдити могу, да е заведеніе исты школа у нашей Епархіи іошъ у лѣту 1828. почетакъ свой имало. Почетникъ и особитый ревнитель реченогъ заведенія школскогъ быо е блаженочившии Архіерей Лукіанъ, кои топеѣи се у рѣчма: „Общепархійское благо,“ и срдечно тежеѣи за народнымъ просвѣщеніемъ, сваке е начине искушавао, како бы то у дѣло привео. Слѣдователно као Архіандритъ и Администраторъ наше Епархіе заведе о собственомъ трошку одну школу у Плашкомъ, названу одъ нѣга: Централное училище. Ову школу составляли су одъ све Епархіе избраны ученицы нѣмецки школа, посѣштаваюѣи ій она два мѣсеца почиваня. И самъ

самъ едне есени Централиста быо. За ово време училисе читанѣ и писанѣ Славено-Србско, црковно пѣніе, читанѣ Апостола и напаметъ катіхісісъ. Централни ученика броялосе кадъ и кадъ и до 50. Ови су названи были шедатори, кои, вратившисе дома, морали су по даноме нѣма налогу, Србске ученике нѣмецки школа, свему ономе обучавати, што су сами у центральной школы учили. — А и ово мимогредъ да напоменемъ:

1) Блаженочившии Лукіанъ быо е првый Архіерей у нашей Епархіи Карлштадской, кога налогомъ Србски су ученицы нѣмецки школа, на молитви у почетку и свршетку науке своимъ крстомъ крститисе почели; и у мѣсто досадъ склоплѣнима, то су послѣ прекрштенымъ рукама (по нашему обычаю) тайно „Отче нашъ“ и „Богородице дѣво“ говорили, докъ бы римокатолички ученицы, те исте молитве на нѣмецкомъ езику гласно читали. Такова уредба кодъ насъ свеєднако трае.

2) Онъ е быо првый Архіерей, кога урежденіемъ Катіхети су Катіхумене свое, осимъ преподаваме нѣма хрістіанске науке, и Катіхісіса, іошъ читаню и писаню Славено-Србскомъ учити почели.*) И толикій е красныи успѣхъ у овомъ предпріятію учинѣнъ, да и данъ данашный рукописи Славено-Србски (краснописаніе) скупа съ нѣмецкими, свакогъ явногъ испита на столу предложени, на радость и утѣху нашу, читаюсе и прегледаю како одъ школске дирекціе, тако и одъ све, тамо присутствующе госпode.

3) У нашей Епархіи, іошъ пре постаня элементарны србски школа, уведена е была (а данасъ продужавасе) одъ духовны управителя и ова уредба: да се мужка и женска

*) Имасе знати, да до оногъ времена наши Србски ученицы, навластито селяни, непознаваюѣи слова свогъ матеріѣгъ езыка, морали су задаваный имъ урокъ катіхісіса, помоѣу другога, латинскимъ словима преписивати, и тако учити!!

дѣца, која никакву школу непосѣштavaju, сваке Неделѣ и празника кодѣ парохіалне цркве имаю Богомоленію и Христіанској науцы обучавати, и то одѣ капелана, или одѣ самогѣ нѣова пароха.

Вратимосе садѣ на предметъ. Предречено Централно Заведеніе тако е трајало три ѣсени, едну за другомъ. Оно е имало престати, но да съ напреднімъ послѣдкомъ, и болѣшимъ успѣхомъ процвѣта. Друге важніе идее родиле су се быле у реченомъ блаженопочившемъ великомъ мужу. Особито поводомъ изданы указа (рескрипта) Нѣовогѣ Императорскогѣ Величества, начне онѣ неутрудимо планирати, како бы се у нѣговой Діецези по парохіјама Србско-народне школе завеле, и найлакшимъ начиномъ учители плаћали? Основавши чертежъ (планъ), замоли високу Ц. Кр. Загребачку Генерал-Команду, да бы му у овомъ послу одѣ стране милитарске на руку ишла. А подручнимъ Протопресвитерима и Паросима наложи, и као драгоцѣность препоручи: да свакояко настое парохіане свое духовнымъ совѣтомъ приволѣти, ко заведенію овы школа, додаюћи, да се люди неплаше: учители ће се лакше плаћати, нег' што они себи воображаваю. На овай начинъ почну се Србско-народне школе у име Вожіе и кодѣ насъ заводити. За олакшати пакъ народу, препоручи гражданскимъ обществама свое Епархіе за прибавленіе и дарованіе буквара, одѣ кои е свако по нешто драговольно приложило; али Карлштадско родолюбиво Србско Общество, поклонило е на овдашнѣ народнѣ школе 1000 буквара.

(продужиѣесе)

ОБШТИ ПРЕГЛЕДЪ ЕВРОПЕЙСКЕ УЛУДНОСТИ У СРЕДНѢМЪ ВѢКУ.

(коцацъ)

Текъ много поздніе духъ, коимъ крстоносія буду предузета, пробуди силу воображенія на европейскомъ западу, — кадѣ познанство востока уведе у поезію чаровне образе южныхъ вѣштицахъ и фантазію, која

е пріе тога христіанској Европи била непозната, а у народу до тада у глупомъ суевѣрію и невѣжеству као успаваномъ улие духъ слободнѣгѣ мишленія, храбрости и мужества. Дѣла Годфрида Бульона, која су крстоносци съ одушевленіемъ пѣвали, то найболѣ свѣдоче. Пребиванѣ крстоносаца на истоку почне раћати у нѣима нове потребе, кое све то више стану умножаватисе, што су већа била нѣина откритія на истоку. Тимъ е култура међу христіанскимъ народами яко напредовала. Народи ови збогъ узаймнихъ потребахъ, кое сами задовољити нису могли, ступе у ближа измеђ' себе отношенія, а одѣ туда се роди, да они осѣте потребу дружевногѣ живота, да нѣихови обичаи одступе мало по мало одѣ суровства, и да нѣихова стихотворенія, изъ коихъ се књижество новихъ народахъ у оно доба единствено састојала, прешавши границе своихъ отечественихъ предѣлахъ, буду многостручно међу собомъ смѣшана. У XIV столѣтію учили су већѣ Петрарка, Боккачіо и Аріосто стихотворни езикъ провенцалскихъ трубадурахъ, чрезѣ кой су доцніе, преносећи дражести нѣговихъ стихотвореніяхъ у своя сочиненія, италянско подigli књижество. Представленія позоришна іошѣ при концу XIII. столѣтія почну се у Европи уводити, и то найпріе у Енглеској, у кое време одприлике и схоластическа филозофія и Богословія почетахъ свой добіе. Мало време послѣ 1360 године Леонтій Пилать, Гркъ изъ Калабрие, предавао е Грчки езикъ у Флоренціи, толкуюћи съ катедре Омирову Илиаду. Онѣ е први Омира съ грчкогѣ на латински езикъ превео.

Крозѣ то време црква римска штедротомъ франконскихъ краляхъ добіе пространа притяжанія, и ступи у тѣшня отношенія съ грађанскимъ садружествомъ, за то нужду почувствуе, да свою конституцію или уставъ, и отношенія своя къ миряномъ уреди. То е почетахъ црковногѣ или каноническогѣ права, кое се до 1107 изъ разасутихъ прави-

лахъ безъ икакве међусобне свезе састояло, докъ около речене године Граціанъ нѣки Монахъ Бургундски подъ Папомъ Евгениемъ трећимъ ове различне нееднаке комаде у еданъ законикъ састави, познатъ подъ именомъ *Decretum Gratiani*. Садржи изводе изъ саборнихъ канонахъ, изъ књигахъ грчкихъ и римскихъ Св. Отаца, уставахъ папнихъ, и изъ нѣкихъ законахъ римскихъ Императорахъ. Послѣ Граціана многи Папе уредили су особна сабрања законахъ, и све те части скупа саставляю *Congrus Canonium*.

Крстоносія исто су и на художества благодатно влијаніе имала. Ова су до XIII ст. конечно пренебрегнута лежала, и одъ те епохе почну се примѣтно дизати, и къ то већемъ совршенству ступати. Одъ тада учине Европейци многа откритія; изнађу барутъ (Бертолдъ Шварцъ нѣмачки монахъ живши около 1350), хартију одъ крпахъ, какову одъ 1300 употребљавамо, Нѣмцемъ такођеръ измишлѣну, компасъ, увеличително стакло, сате, књигопечатню (прва књига штампана Латински Псалми 1457), малерай съ улѣмъ, мѣдорезањ и т. д. Мѣнице (камбиали) и банке (*Leihbanken*) имаду такођеръ почетакъ свой у томъ временомъ простору, при концу кога згодесе узто два чрезвычайна приключенія, отворисе сирѣчь путь донда непознати около Африке у источну Индию (1497 — 1499) Васко де Гама Португизцемъ, и Америка (1493) Колумбомъ. — Вообште ово време можемо сматрати као почетакъ садашњгъ образованія и уљудности у Европи, премда би заслуге њгове у томъ погледу биле много веће, да се одъ оковахъ феудалне системе и Иерархіе могло ослободити, или поне влијаніе њишо на духъ народа ограничати. Ова два урежденія — Феудализмъ и Иерархіа — ако имъ се нѣке заслуге и немогу отрећи, много су развитку и распрострањенію праве културе међу народима на путу стояла. Феудални системъ подранѣвао е невѣжество, анархију, суровость наравахъ и порокъ сваки; неограничена пакъ

Иерархіа, осимъ што е суевѣрју била наклонѣна, препятствовала е много, да се право душевно образованіе савршено утемелити могло.

Докъ су се све те промѣне на Западу Европе догађале, грчко књижество ние оне несреће претрпило, кое су латинску ученость упропастиле, премда е и оно крозь то време одъ свогъ пређашњгъ савршенства доста изгубило било. Науке богословске подигнусе у Греци на највећи степенъ совршенства; духовно краснорѣчие ступи на мѣсто мирске рѣчитости, и црковни витіе (види горе) помраче славу язическихъ филозофахъ. Но мѣсто филозофіе Платона и Питагоре увучесе у школе и међу писателѣ филозофіа схоластическе, основана на филозофіи Аристотела, која прави талантъ у любительма науке удуши, друго неоставляюћи до варајућу духа ученость. Између безбројногъ множства писателяхъ свакогъ рода грамматикахъ, лексикографахъ, историкахъ и толкователяхъ, кои су одъ III — XV столѣтја грчко књижество обогатили,*) заслужую особитогъ спомена Фонтій Патриархъ и Евстахій люди обширногъ знања и дубоке критике.

Паденіе грчкогъ царства догодило се међу маловажнимъ богословскимъ распрама и владѣніемъ слабихъ Императорахъ. Послѣ освоенія Цариграда (1493) Мухамедомъ II. многи учени Грци прибѣгну у Италију, носећи собомъ драгоцѣне споменике грчкогъ књижества, кои би иначе у немиломъ грабежу и ватри на вѣки пропади. Њихово пришествіе на Европейски западъ много е къ общтемъ оживлѣнію умствене културе допринело.

ЗАДАТАКЪ

Србскомъ Филологу.**)

1. Може ли се место *и* употребити *и*? слѣдователно е ли *и* излишно?

*) У рукопису они и дѣла имъ есу поименце назначена. —

**) Кои бы хтео разрѣшити овај задатакъ, по-

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

2. Може ли се *ш* свуда у *ѣ* ил' *шт* проме-
нути?

3. Глаголи, кои излазе на *тати*, као: чи-
тати, какотати, облетати, шетати се,
решетати, кои се окончавају у настојећемъ
времену на *тамъ*, а кои на *ѣмъ*?

4. Може ли се причастіе настојећега времена
по прописаномъ одъ Г. Вука правилу одъ
3-егъ лица мн. ч. правити и то у свакомъ
глаголу?

5. Може л' се свуда онако писати, као што
се изговара, или не?

П. Нишковић.

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Чувајсе, да се у слави не разгла-
сишь преко мере.

Они, кои се преко мере величаю, ни-
кадъ недостижу онај степенъ совершенства,
кои су люди одъ њи очекивали. Дѣйстви-
тельность никадъ не достиже умообразіе, и
исто е тако тежко сва савршенства имати,
као што е лако о њима понятіе имати. Уо-
браженѣ желю са собомъ води; ніе чудо,
што представленя више о предметима разгла-
шую, него што дѣйствително притежаваю.
Ма како савршенства велика была, опетъ
су свагда мања одъ понятія, кое мы себи о
њима правимо. Пакъ кадъ се човекъ у ожи-
даню превари, то све удавленѣ оладни; на-
дежда свагда мимоиђе истину. Благоразу-
мный мужъ свагда гледи да предупреди слу-
чай и судбину, и таковогъ се правила држи,
да уживанѣ дѣйствительности свагда веће бу-
де, него што е захтевао и желіо. Никадъ ніе
шкодливо, да човекъ ожиданѣ о себи по-
буди, и себи важность предуготови, но то
некъ тако буде, да до послѣда не останемо
натрагъ, и да се подъ старость не покажемо

низно се умолява, да съ краткимъ примѣча-
ніями и достаточнымъ изясненіями свое мнѣніе
искаже. — Ово пакъ дѣло у толико ми се
веѣма види да е свакогъ, зрелогъ разсужденія
достойно, што е главнымъ предметомъ отиѣ-
нїи книжевника постало.

маньи нег' што смо у младости были. Као
што е ово свагда срамота за човека, тако е
у противномъ случаю честь за човека, кадъ
онъ іошь више учини, него што се одъ пѣга
чекало.

Сасвимъ напротивъ быва са недостатцы
и погрешкама, кое человекъ има. Кадъ се
ови или они преко мере и разлога као вели-
ки пронесу и прочую, то зависть и клевета
мало помало мора онемити; слабость, кою
су за страшну држали, у врло маломъ и сно-
симомъ се пайпосле виду покаже.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Проговоръ на Одговоръ Господину У.

(коначъ)

Што се црквено-славенскогъ езика у нашемъ
слогу тиче, чуймо велецѣнїи родолюбца г. Стан-
ка Врза, како у писму къ мени говори: „Вы на
другой страни Вашего листа молитѣ, да се Вамъ о-
прости, што гдѣкою рѣчь способнїю изъ црквено-
славенскога, за болѣ се изразити, узимате, будући
да е црквено-славенскїй языкъ мати свїю остальи
наши поднарѣчїя, па и литерарный нашъ языкъ
неима іошь тако прикаладны термини, коимъ бы
се человекъ задоволю за свашто изговорити! Я не
ѣу овдѣ рассуѣивати, есть ли црквено-славенскїй
языкъ мати свїю остальи славенски нарѣчїя, него то
оставляю ученимъ одъ мене, коимъ е занатъ нау-
ка стары црквено-славенски рукописа (изъ кои
се едино сазнати може, шта е црквено-славенскїй
языкъ), него се съ Вами уедно слажемъ, т. е. да е
свакако болѣ и пробытачнїе узимати изъ црквено-
славенскогъ рѣчь, гдѣ народъ израза неима, болѣ,
него да се придрижи туѣ рѣчь или нова каква скуе.
Но узимати рѣчи безъ промѣне у туѣ, и против-
ной духу нашего языка форми, као што се обычно
чини кодъ наше браће Србаля, то опетъ мыслимъ,
да е девѣдесетъ и девѣтъ пута болѣ оставити туѣ
рѣчь, или сковати какву другу, ако само ніе духу
народногъ языка противна. Рѣчи: восторгъ,
торжество, художество, одежда, притя-
жаніе и т. д. управъ се онако слажу съ нашимъ
народнымъ языкомъ, као да садъ коему Талиану на
умъ доѣ писати: pleno, acto, suspecto, или pie-
nus, attus, suspetus мѣсто: pieno, atto, sospetto,
или Шпаньолу писати: veridas, hilio, filio, ple-
no, fermoso, мѣсто: verdad, hijo, pleno, hezmo-
so и т. д. Примѣра таковы мого бы Вамъ навести
и изъ други языка, за доказати, да неваля примати

изъ црквено - славенскогъ нити изъ другога коегъ славенскогъ нарѣчя рѣчи, ако се не претворе, и непрелю у сходну духу езика оногъ, у кои се при- маю, форму. То е миѣнїе изъ философіе езика црпљбно. Многи одъ браће Србаля то увиѣаю на пр. Вукъ, Стеиѣъ, Петровиѣъ, Говано- виѣъ, Петрановиѣъ, и веѣа страна оны, кои пишу за Бачку Вилу; и докъ неѣе веѣина онако мыслити, неѣе бити добро по литературу ербску, нити по народъ и т. д.“ Ели тако, разсудимо бра- ѣо! *Amicus Plato, amicus Cato, sed magis amica veritas.*

Найпослѣ примѣчанїѣ граматично недостаткомъ граматике гдина У. ни мало небїе, него башъ исто- га Г. Капетановиѣа. Ако г. У. безъ граматике гра- матичне погрѣшке поправляти неможе, то не бы мого нити Г. Капетановиѣ реѣи, да славенска о- конченя нису противъ ербске граматике! ? Люди обычаю граматику творити еданъ другога изравля- юѣи на болѣ, ал' нашъ критичаръ остаде покрай урежденя безъ уреѣеня (одъ глагола уре- дити), нехотѣвши знати, да д (чисме зубно) претварасе своимъ временомъ у ѣ. Овдѣ имамо право собствене иѣгове рѣчи навести: заи ста ако такови люди (— као што е г. Капетановиѣ —) буду нашу литературу подизали, ни ку- вана, ни печена бити неѣе. — Проѣимосе коекаквы мѣшаря, него Србљи Србљима ербски ербствуимо!!!

У Стольномъ Бѣограду 21 Септ. 1842.

Любомиръ Мартаѣъ Херцеговацъ.

б) Руске.

Финландъ и Фини. Тако се зове руска една книга, кою е написао Г. Дершау. Дѣлце е одъ велике вредности, будуѣи да многа нова и нау- ке цуна примѣчаня о Финланду и овога народу у себи садржи. Измеѣу тамошњи учены дружтва одликујосе: финско књижевно дружество, кое се съ народнымъ езикомъ и књижествомъ зани- ма, и године 1838 основано финско дружество умѣтника, кое е посвеѣено укрѣпљеню народ- ногъ знаня у различнымъ струкама умѣтности и науке. У Финланду сасвимъ налазисе 10 штампари- я, т. е. 3 у Хелсингфорсу, 2 у Албоу, 2 у Вази, остале пакъ у Боргу, Выборгу и Улеборгу, гдѣ 13 новина и журнала излази, измеѣу кои десетъ су у шведскомъ езикѣ. Осимъ тога у Хелсингфорсу има едно литографично заведение.

(M. f. d. L. d. A.)

в) Ческе.

Словенскїй Позорникъ*) за годину 1843 веѣъ е сасвимъ готовъ, садржава у себи много за-

*) Види 9 брой Скоротече.

нимивы домородны, народа словачкогъ тичуѣи се чланака, народне словачке повѣсти, наставакъ о дѣлопису народности, найновию поштарску тари- фу и т. д.

У липтовскомъ св. Микулашу 4 Септ. 1842.

Кашпаръ Феєршатаки.

г) Польске.

Польска врло великїй недостатакъ трпи на математичнымъ кнїжтама. Еръ осимъ оне, што е Јованъ Спїядецкїй издао, учинивши у математики епоху, врло бы се мало што новoga могло казати. Очеvidный пакъ успѣхъ у основанымъ правилама ове одвеѣъ нуждне науке до найвишегъ иѣногъ раз- пространѣня забадава бы тражили, а сажалѣня е достойно, што ни еданпуть не съ првымъ гранама онако, као што бы требало, поступано. Иѣки су ауктори поедине части добро износловали, ако иѣмъ се вредность збогъ тога и умалява, што нису изъ о- ны грана развїене, кое необходимо иѣредходити мо- раю. — Да бы се овай недостатакъ надокнадю, съ великимъ трудомъ преводе се страна и по веѣой части само такова дѣла, коя се у вышнимъ шко- лама предавати могу, и служе за ступиѣ къ веѣемъ изображеню. Найзнатнїимъ дѣлима ове струке при- надлежи учебный течай чисте и употребљене мате- матике одъ І. Н. Дедїеца. Прва часть дѣйствиє о аритметики, и скоро е на свѣтло изишла; друга, коя алгебру садржава, скоро ѣе издаана бити; аук- торъ е веѣъ и геометрию предузео преводити.

У Варшави веѣъ еданпуть жельно очекивано дѣло Маѣцеєвскога: Польска до 16 вѣка съ о- писомъ ондашњи навада и обичая у 4 свезке на свѣтѣ изиѣе. (Oredawnik)

д) Французке.

Histoire politique des peuples musulmans depuis Mahomet jusqu'a nos jours, suivie de considerations sur les destinées futures de l'Orient. — Paris, J. Renouard et Co., 1842.

Овогъ за источно пытанѣ доста важногъ дѣла аукторъ е Д. І. Баррау. Онъ у двѣма свезкама на великой осмина говори о онимъ догаѣанма, кои су се у течаю 12 и по вѣкова сбыли, и то не само кодъ Турака, него и кодъ осталы мусулмански народа. При томъ изяснява миѣнїе свое и о будуѣности из- тока. Да е Турска, заедно са своимъ азїатскимъ и африканскимъ областима на то опредѣљна, да буде добыть четири велики еуропейски сила, — о томъ онъ нимало несумня — ако само Французка свое сазивольнїе дати узхѣѣ. Онъ вели: „Французка неѣе моѣи у ступити: 1) Руской: Цариградъ, кои е ключъ Дарданелла, Влашку и Молдавску, гдѣ е она свое покровителство веѣъ укрѣпила, и найпо- сле Србию, Бугарску и Румелию, съ чїимъ станов-

ниціма она є како у обзиру славенскогъ племена, тако и у обзиру вѣрозакона сродна; 2) Аустриі: власть, да си по Дунаву у црно море путь отвори, и слободу, да ту у свако доба са свима морскимъ силама трговину води; осимъ тога Босну и Турску Хрватску, Херцеговину и Арбанску, рѣчу цѣлу източну обалу ядранскога мора; и 3) Енглезкой: Спрію, чимъ ће она у станѣ постављена бити, да се управо съ Индіомъ саобраштава; арапскій Иракъ, што іой положай на персискомъ мору дає, и най-после Діарбекръ и Месопотамію, што ће іой увѣкъ средства набавляти, да на Руску изъ близа мотри, и свой собственыи утокъ на Персію задржи, коя се свакояко у политичной сфери Енглезке двизати мора. — Кадъ се то учини, и све силе по своіой воли намиресе, праведно ће и потребито бити, да и нашимъ правама силу дамо, и за насъ саме побрнемо. Шта мы участвовати можемо? Истыи положай нашъ на то одговара. При нашимъ двоякимъ свойствама као континентална и морска сила, за насъ є одъ єдне важности, да се кодъ куѣе одъ новы нападенія осигурамо, и да на истоку какву позицію узмемо, коя ће насъ у станѣ довести, да нашимъ флагама на средиземномъ мору цѣну дамо, нашу трговицу сачувамо, и да утоку осталы сила противомѣрие држимо. Мы нимало нетреба да се узтежемо, да си на копну присвоимо наше старе райнске границе, кое су намъ уговори одъ год. 1815 на тако неправедный начинъ отели, да узмемо Египеть, кои, будући є съ єдне стране према остальымъ трима силама наше източно участіє, съ друге стране къ тому служити може, да нашу цвѣтаюћу населбину у Алгиру заклая, коя бы иначе нападеніяма Енглезке сама остављена была. Ово нама принадлежи по самой нарави, и Еуропа, незазећи на свою одъ давна познату злу волю, имає се бояти, тому се противити, чимъ докучи, да иѣни собствени интереси изключиво одъ овогъ обстоятельства зависе. “

(M. f. d. L. d. A.)

ГЛАСОНОША.

Родолюбиви принесци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутаціє находящій се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Іованъ Бешлићъ 10 фр. Симо Калићъ 40 фр. Манойло Любоевићъ 10 фр. Василіє Лепойковићъ 10 фр. Аврамъ Симеоновићъ 10 фр. Димитріє Угреновићъ 20 фр. Іованъ Црвенерковићъ 20 фр. Димитріє Котуровићъ 20 фр. Андрија Живковићъ и Живанъ Мартиновићъ 109 фр.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволило є дворске совѣтнике и државне референте, Карла ба-

рона Хицингера и Іована Вайса одъ Штаркенфелза, дѣйствительнымъ државнымъ совѣтницима наймило- стивіє наименовати.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволило є Іосифу Сихеру, заклетомъ Адвокату, и Іовану Сихеру, пештанскомъ грађанину и трговцу наймило- стивіє допусти, да презиме свое промену у Сендефи.

Пешта. (Патріотична шпекулація). Као свака страсть, тако є и патріотизмує съ инте- ресомъ скончанъ; а особито овде у Пешти, гдѣ то- лико патріота има, одвекъ се шпекулира, еръ на вруѣу любовь къ отечеству меѣсе контрибуція. Зато се у Пешти продаю: націоналне кифле, націо- налне цигаре, націоналне поше, націоналне зеке, націоналне капе и т. д.; овде се купа у націона- лнымъ илицама, сѣди се на національнымъ столицама и т. д. (національный театеръ и націонал- ный езикъ не у моди). Али не давно є нова шпе- кулація одкрита, коя потребує патріотизмує пеш- тански грађана. Нѣке варалице ползовахусе од- сущствіємъ младогъ маѣарскогъ писателя (Ст. одъ Г.) кои є садъ у странымъ земляма, и послаше иѣгово скоро издано дѣло: Nemzetiségünkrol (о нашей — маѣарской — народности) многимъ овдашнымъ поштенымъ трговцима и грађанима съ писмомъ, кое є съ аукторовымъ именовъ и печатомъ снабдѣено было, молећи исте, да по свомъ познатомъ подкрѣ- пилію свакогъ отечественогъ предпріатія приложено дѣло за скупе новце узму. (Р. Т. В.)

Пешта. Világ приповѣда, како є єданъ угур- сузъ ономадне у кралѣвской улици єдногъ господина преварио. Хитрость овога истина не нова, али о- нетъ доказує, докле су веѣ овдашныи ритери ин- дустриє у свомъ слободномъ художеству дотерали. Єданъ господинъ, говори Világ, идући горереченомъ улицомъ смотри кесу, гди на земљи лежи, и хте- де ю поидѣи, ал' га окретьный чувутинъ у томъ предвари, и наодакъ присвои. Првыи, кои є кесу нашо, искаше ю себи, или баремъ да штогодъ одъ иѣ добыє, у толико више, што є кадъ є чивутинъ кесу отворио, у ншой великій печатный прстенъ смо- трію гди се блиста. Чивутинъ му хтеде найпре петъ, после десетъ форинтій да даде; найпосле єдногъ, кои є случайно (!!) туда прошо, запыта, шта одъ прилике прстенъ вреди, кои га на 90 фр. оцѣни; на што омай, кои є првыи прстенъ нашо, после дугогъ договараня рѣшисе, да чивуту за прстенъ 40 фр. даде. Тако радостанъ съ прстеномъ отиде, но мало кашіѣ дозна, да є истый текъ позлаєенъ быо.

Изъ Пеште 16 т. м. Одъ 14 т. м. до данасъ овуда є прошло у 19 лаѣа ране за горіѣ предѣле: пшенице 21.300, єчма 3.000, зоби 29.600, реище 7.500, наполице 6.500 вагана.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

У Лондону има 1½ милиона жителя, одъ кои е 13.000 кројача, 9.000 трговаца моде, 8.000 пекара, 7.000 матрјалиста, 6.000 ципелара, 5.000 књиго-тр-жаца, 5.000 шеширѣја, 5.000 касана, 4.000 култи-ѣја, 4.000 хирурга, 4.000 различити трговачки а-гента, 4.000 винопродаваца и т. д.

Коликиј степенъ е хитроће крађа, и превара у Французкој, особито у Паризу достигла, може се изъ слѣдуюћегъ случая удивити. Едномъ отмѣ-номъ лѣкару, кои е у Паризу у заведенію за съ ума сплавше болеснике предстојатель быо, дође една, као што е видилосе, отмѣна госпоја, и замоли га, да нѣногъ сына, кои е съ ума сишо, у свой иншти-тутъ прими, и нѣму у помоћи буде, обрицајући, да ће драговољно све трошкове сносити, и нѣга, ако тако срећанъ буде те јој сына, кои ту сталну идею има, да му е драгоцѣно каменѣ, кое на у-краєъ женскогъ пола служи, украћено, сасвимъ из-лечи, јошъ и добро наградити. Лѣкаръ обрече, сы-на нѣногъ примити, и съ цѣлымъ своимъ изкуст-вомъ на послуги му бити. На то уговори суму, коя ће се свакодневно плаћати, одреди данъ, кадъ се болесникъ довести има, и прими за четрнаестъ дана припадајућу плату. Съ тимъ се ожалосѣна мати у-дали. Трећий данъ после овогъ уговора та иста го-споја у едни одвећ лѣпо украшены колы, на кои-ма се богато обучени слуге налазише, одвезесе у едну одъ најбогатіи паризки трговина. Овде си најлѣпшиј у вредности одъ сто хиљада франка коліе избере. Трговцу таки готовы новаца 20 хиљада франка из-плати, и замоли га да бы едного одъ свои слугу, или свогъ сына съ нѣомъ кући послао, да бы му јошъ припадајући 80 хиљада франка дати могла. Трговацъ одма сына свогъ съ госпоіомъ пошлѣ, оба-двоє сѣдну у кола, и удалесе. Прислѣвши къ ин-штитуту горе реченогъ лѣкара, кола стану, госпоја са своимъ пратиоцемъ уђе у кућу, узме овомъ ко-ліе изъ руке, и каже лѣкару: ово е мой сынъ; и съ тимъ се удали. Младшій то видећи хтѣде таки за нѣомъ да потрчи, но слуге лѣкарове ухвате га. Кадъ га ови пустити нису хотѣли, почне плакати, и викати, да му е она госпоја коліе узела. Лѣкаръ мыслећи, да е болесника пароксизмусъ ухватио, да-де га свући, кашшевы везати, и ладномъ водомъ поливати. Петый данъ после овогъ догађая лѣкаръ свою погрѣшку увиди, и стваръ се окрене. Но

страна госпоја, или болѣ рећи крадльивица, и да-нась јошъ ніе се нашла.

У Штрасбургу дође еданъ добро, и по журналу одевенъ господињъ, съ еднимъ лѣпымъ дѣ-тетомъ, у гостионицу, сѣдне съ дѣтетомъ за асталъ, и почне ручати. Кадъ се добро наво и наію, рекше велегласно дѣтету, нека га мало почека, онъ ће та-ки доћи, ерѣ само на страну мора ићи. Прође поль, а прође и читавъ сатъ, а онъ се јошъ невраћа. Го-сподаръ гостионице, коме се чекањ досади, при-ступи къ дѣтету, и запыта га, гди му е отаць та-ко дуго остао? Дѣте одговори: „то мой отаць ніе, я тогъ човека до данась никадъ нивидію нисамъ. Онъ ме данась, кадъ самъ изъ школе кући ишо, на улици нађе, и каже ми да е чуо, да се добро учимъ, пакъ е науміо за то ме данась почастити, рекавши, да е то свое миѣніе моимъ родителыма саобштио, и тако ме овамо доведе.“

СУПРУЖНИЧНЫЙ УБИЦА.

Братъ едне младе госпе, коя се за богатогъ и знаменитогъ човека удала, дошо е свою сестру по-сѣтити. Она се нѣму ніе могла доволно нафалити о доброты мужа свога, само се тужила на едно нѣ-гово зактеванѣ, кое се у томъ састояло, да се даде, да ю у чаршавъ сашіе. Братъ се немало зачудіо на таково зактеванѣ. Но будући да е супругъ нѣнъ све, што е она само желити могла, нѣой чинію, и свако јој задовольство набавляю, рѣши се она, же-льи нѣговой одговорити, и себе сашити дати, али подъ тимъ условіемъ, да нѣнъ братъ ту облизу бу-де, и да потайно у првой соби сакривенъ на врати слуша. Што и учинѣно буде. Кадъ е мало време-на протекло, чуо е сакривеный братъ, сестру свою рећи: „Дакле ћешъ и рамена,“ — после неколико минута почела се она гротомъ смеяти. Братъ нѣнъ слушајући ню смеяти се, и самъ се потайно смею, знајући да му е сестра врло веселе нарави. Смей бя-ше све већій и већій, и наеданпуть тишина. Братъ видећи да е шала престала, упадне на еданпуть у собу, изъ кое супругъ ненадно уплашенъ викне и изъ себе излети, а нѣгова сестра лежаше мртва. Бездушанъ човекъ овай шкакляо (голицео) е ню по табанима долте, докъ она смеяјући се, у грчевима душу испустила ніе. Оваковимъ начиномъ е злочи-наць овай двѣ жене уморіо.

Іоанињ Гавриловињ.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Неделѣ, Четврткомъ на по табака съ обра-зомъ ношава, а Неделюмъ на читавомъ табаку. — Предлатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полго-дишнымъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедици Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находекой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.